

Recenzja publikacji naukowej pt. RIVERSCAPE. Ujawniając rzeki pod redakcją Marka Domańskiego

PROF. DR HAB MARIA LUIZA PYRLIK
WYDZIAŁ INTERMEDIÓW AKADEMII SZTUK PIĘKNYCH
IM. JANA MATEJKI W KRAKOWIE

<https://doi.org/10.18778/2300-1690.28.14>

Książka – jednocześnie katalog wystawy – *RIVERSCAPE. Ujawniając rzeki* jest oryginalną próbą wyrażenia ducha miasta Łodzi, konfrontującą czytelników z jego historią niosącą ciągle zmiany we wzajemnych relacjach natury i cywilizacji, ducha zapętlonego między Zniszczeniem i Odnową. Ten proces opisywany jest w tekstach naukowych, a także widoczny w fotografiach zamieszczonych w książce. Wydawnictwo w atrakcyjny edytorsko sposób przybliży czytelnikowi problem zrównoważonego rozwoju naturalnego środowiska Łodzi, a co za tym idzie przywracania go do życia. Ujawniając niewidzialne rzeki, wskazuje zarazem na ich ukryte lub zniszczone życie i piękno.

Marek Domański, jako pomysłodawca projektu *RIVERSCAPE. Ujawniając rzeki*, zaprosił specjalistów z różnych dziedzin nauki, będących zarazem wykładowcami łódzkich uczelni, co dodaje emocjonalnego charakteru tekstom pisany przez osoby z tym

miastem związane. Już w tekście wstępnym Domański, także łodzianin, zakreśla obszar, w którym książka jest osadzona, powołując się na heraklitejskie słowa „wszystko płynie”. W kontekście procesualności, skupia się na próbach przełamywania destrukcyjnego dziedzictwa antropocenu w stronę partnerstwa z innymi bytami, w szczególności opierając się na fenomenie wpół umarłych łódzkich rzek. W ten sposób Domański zwraca uwagę na potrzebę materialno-dyskursywnego „doświadczenia” wody – uznania podmiotowości rzek, także tych płynących przez Łódź, rzek, za których dobrostan mieszkańcy Łodzi powinni podjąć odpowiedzialność. Określa projekt jako transcendentny, służący między innymi upowszechnianiu wiedzy na temat łódzkich cieków wodnych.

Niniejsza publikacja zawiera eseje specjalistów z różnych dziedzin nauki: tekst Alicji Piotrowskiej pt. *Antropologiczne kontrmapowanie jako szkic do łódzkich rzeko-obrazów*,

Macieja Roberta *Riverscape. Imagine*, Marcina Szymańskiego *Łódka, Jasień i inne ścieki. Przemysł a degradacja łódzkich rzek w XX wieku*, Aleksandry Jabłońskiej *Portret ekosystemu* oraz Macieja Zalewskiego *Rzeki – osnowa błękitno-zielonej sieci miasta przyszłości*. Książka uświadamia nam powagę zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi, wysychaniem zbiorników wodnych i globalnym ociepleniem oraz wskazuje możliwości pozytywnych zmian.

Czarno-białe fotografie Marka Domańskiego, wykonane drewnianym aparatem wielkoformatowym, pozostają niezbywalnym elementem tego wydawnictwa. Wprowadzają nostalgiczny nastrój, nie tracąc ostrości przekazu, harmonijnie wpisane w projekt graficzny książki, rezonują z poszczególnymi tekstami z zakresu filozofii, historii, estetyki i antropologii. Tytuły fotografii odnoszą się do konkretnych miejsc (rzek, ulic, cieków wodnych, pejzaży miejskich). Zdjęcia o klasycznej kompozycji krajobrazowej wskazują na rozdźwięk między obecnością i nieobecnością rzek w pejzażu industrialnym, dychotomię między sielskimi obrazami żywych rzek otoczonych bujną roślinnością a wybetonowanymi korytami cieków wodnych zderzonych z tkanką cywilizacyjną. Cykl fotografii Marka Domańskiego niewątpliwie podlega wzajemnej inspiracji z naukowymi esejami, ale pozostaje także autonomicznym dziełem, chociaż ma charakter dokumentu, to jego wydźwięk jest artystyczny.

Ciekawym elementem wydawnictwa jest rewers jego przedniej okładki, oglądając fotografie, czytając eseje, mamy wrażenie, że płyniemy korytami tych rzek, poznając miasto w trakcie podróży z mapą. Ścieżki i tropy sugerowane w książce dowodzą bogactwa treści, a minimalizm środków edytorskich umiejscawia ją między Albumem a Dokumentem. 📖

Prof. dr hab Maria Luiza Pyrlik

W 1993 roku obroniłam dyplom na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Uprawia malarstwo, fotografię, wideo, tworzy obiekty fotograficzne i interwencje w naturze. W swoich pracach wykorzystuje dźwięk oraz tekst, który staje się częścią projektu. Jej prace podporządkowane są ścisłym założeniom koncepcyjnym. Często w swoich fotografiach i video filmach odwołuje się do kryteriów malarskich, sprowadzając obraz do płaskiej, dwuelementowej formy.

Kwestie dotyczące etyki wydawniczej

Funding information: Not applicable.

Conflict of interests: None.

Ethical considerations: The Author assures of no violations of publication ethics and takes full responsibility for the content of the publication.

Declaration regarding the use of GAI tools: not used.

